

Arkadiusz Mróz

Kollokwium habilitacyjne ks. dra Arkadiusza Domaszka

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 56/4, 197-201

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KOŁOKWIUM HABILITACYJNE KS. DRA ARKADIUSZA DOMASZKA

Dnia 24 września 2013 roku na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie odbyło się kolokwium habilitacyjne ks. dra Arkadiusza Domaszka, pracownika Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

Podstawę przewodu habilitacyjnego stanowiła rozprawa pt. *Możliwość zastosowania Internetu w misji Kościoła Katolickiego. Studium kanoniczno-teologiczne*, Kraków 2013, ss. 464. Recenzentami rozprawy byli: ks. prof. dr hab. Jan Maciej Dyduch (UPJPII Kraków), ks. prof. US dr hab. Kazimierz Dullak (US Szczecin), ks. prof. KULJPII dr hab. Piotr Stanisław (KULJPII Lublin) oraz ks. prof. UKSW dr hab. Henryk Stawniak (UKSW Warszawa). Kolokwium habilitacyjnemu przewodniczył Prodziekan Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW – ks. prof. UKSW dr hab. Wiesław Kiwior.

Rozprawa habilitacyjna ks. dra Arkadiusza Domaszka składa się z wykazu skrótów (s. 5), wstępu (s. 7-14), pięciu rozdziałów (s. 15-385), zakończenia (s. 387-399), bibliografii (s. 401-452), streszczenia w języku angielskim (s. 453-456), spisu treści w języku angielskim (s. 457-460) oraz spisu treści w języku polskim (461-464).

We wstępie dysertacji jej Autor wskazuje, że współczesna rzeczywistość niesie ze sobą wiele nowych wyzwań. Coraz większe znaczenie odgrywają środki społecznego przekazu, w tym w szczególności Internet. Ta nowa rzeczywistość stanowi również wyzwanie dla Kościoła katolickiego, który korzysta z powszechnie obecnego Internetu. Aktywna obecność w przestrzeni Internetu wielu wiernych, jak i różnych kościelnych osób prawnych, rodzi pytania natury teologicznej oraz prawnej. W aktualnej sytuacji oczywistym jest stwierdzenie, że Internet należy wykorzystać w życiu Kościoła. Należy się jednak pytać: jak to zrobić? Jak odnieść ogólne wskazania Magisterium Kościoła do konkretnych zadań, do praktyki życia kościelnego? Świat Internetu stał się nowym wyzwaniem prawnokanonicznym.

Celem rozprawy habilitacyjnej jest rozważenie, jak w realizacji potrójnej misji Kościoła (nauczycielska, uświęcająca i rządzenia) można wykorzystać Internet. Chodzi o ustalenie, czy wieloraka obecność Kościoła w sieci jest już i na ile regulowana normami prawnymi, jak również, czy faktyczne wykorzystanie Internetu należy odnieść do norm kanonicznych i w jakim zakresie je regulować. Zamierzeniem autora pracy jest studium kanoniczno-teologiczne na temat wykorzystania Internetu w misji Kościoła, tak istniejących w tym zakresie norm, jak i przestrzeni jeszcze nie objętych prawem, a wymagających poczynić ustawodawcy kościelnego.

Analizy zagadnienia możliwości zastosowania Internetu w misji Kościoła katolickiego dokonano w oparciu o szeroką bazę materiałową. Należą do niej przede wszystkim źródła i opracowania teologiczne, zwłaszcza dokumenty Magisterium Kościoła, poczynając od XIX wieku, tj. od czasu dynamicznego rozwoju środków społecznego przekazu. Następnie, wykorzystano w pracy dokumenty Soboru Watykańskiego II oraz papieży: Jana XXIII, Pawła VI, Jana Pawła II, Benedykta XVI. Przywołano także dokumenty różnych instytucji Kurii Rzymskiej, zwłaszcza Papieskiej Rady ds. Środków Społecznego Przekazu oraz Katechizm Kościoła Katolickiego. Ze źródeł prawnych podstawowym punktem odniesienia jest Kodeks Prawa Kanonicznego. Przy niektórych zagadnieniach przywołano także inne ustawy kościelne. Mimo, że literalnie pojęcie „Internet” występuje w dokumentach kościelnych od 2002 roku, to pośrednio do tego medium należy zastosować także inne wskazania Kościoła dotyczące środków przekazu.

Postawione problemy często są egzemplifikowane w odniesieniu do polskiej rzeczywistości kościelnej oraz głównie polskojęzycznych witryn internetowych. Przywołano ponadto wypowiedzi oraz akty prawne Konferencji Episkopatu Polski, II Synodu Plenarnego i wybranych Kościołów partykularnych. Przy niektórych zagadnieniach pomocne są księgi liturgiczne Kościoła katolickiego. Porównania do polskiego kontekstu również domagają się przywołania dodatkowych źródeł prawa, jakimi są ustawy prawodawstwa polskiego.

W szczególności wykorzystano w pracy komentarze prawa kanonicznego oraz liczne opracowania z kręgu tej nauki. Przywołano także pozycje teologiczne, które dotyczą kwestii środków społecznego przekazu. Przydatnym dla realizacji tematu pracy było także skorzystanie z wiedzy, badań i opracowań podejmowanych poza kontekstem kanoniczno-teologicznym, np. prawnych, socjologicznych, lingwistycznych, pedagogicznych i innych. Rozwój mediów oraz Internetu przedstawiają ponadto hasła encyklopedyczne i słownikowe.

W pracy zastosowano metodę historyczno-prawną, dogmatyczno-prawną i porównawczą.

Na strukturę pracy składa się pięć rozdziałów. Rozdział pierwszy (*Internet – wprowadzenie*, s. 15-54) przedstawia zarysowanie historii powstania i rozwoju Internetu oraz ważniejsze formy jego praktycznego zastosowania. To nowe narzędzie medialne w istotny sposób wpływa na ludzkie relacje m.in. w dziedzinach: ekonomii, prawa, polityki, edukacji, rozrywki. Pozytywnym aspektem zastosowania Internetu towarzyszą jego negatywne cechy, które również należy dostrzec. Należy także zauważyć, że internetowa rzeczywistość wpływa na język komunikacji, który posiada swoją specyfikę.

Celem rozdziału drugiego (*Misja Kościoła a środki społecznego przekazu*, s. 55-97) jest zaprezentowanie Magisterium Kościoła dotyczącego środków społecznego przekazu. Po wstępnym zarysowaniu, czym jest misja Kościoła, zostało przybliżone nauczanie kościelne na temat mediów. Zwłaszcza z pogłębieniem okresu Soboru Watykańskiego II oraz dalszego okresu posoborowego, do najnowszych wypowiedzi papieskich, dokumentów instytucji Kurii Rzymskiej oraz Kościołów partykularnych. Następnie przywołano obowiązujące prawodawstwo kanoniczne, które dotyczy środków społecznego przekazu – tak powszechne, jak i wybrane partykularne. W ostatnim punkcie tego rozdziału, zostało osobno omówione nauczanie Magisterium, które dotyczy Internetu.

W rozdziale trzecim (*Internet w zadaniu nauczycielskim*, s. 99-205) Autor przedstawia rozważania o relacjach misji nauczycielskiej Kościoła i Internetu, m.in. jako narzędzia służącego do przekazywania informacji. Pojęcie „nowej ewangelizacji” także należy zestawić z tym narzędziem przekazu. Istotnym elementem ewangelizacji jest świadectwo chrześcijan – katolików, co występuje również w Internecie. W przepowiadaniu słowa Bożego pomocne są liczne materiały homiletyczne dostępne w cybersieci, co wymaga osobnego poświęcenia uwagi. Nowymi zjawiskami są ponadto „rekolekcje internetowe” oraz tzw. blogi. Następnie zauważa się liczne nowe możliwości wykorzystania Internetu w działalności katechetycznej i misyjnej. Kościół zwraca ponadto uwagę na wychowanie katolickie w przestrzeni rodzinnej, szkolnej, uniwersyteckiej i seminaryjnej. Podjęto tu także refleksję nad relacją pomiędzy Internetem a innymi dotychczasowymi środkami przekazu (e-media).

Rozdział czwarty (*Internet w zadaniu uświęcającym*, s. 207-305) ukazuje możliwości zastosowania Internetu w misji uświęcającej. Wpierw jednak przybliżono, czym w Kościele katolickim jest kult Boży i liturgia oraz sama wspólnota kościelna. Na tej podstawie podjęto dalsze rozważania nad takimi

zagadnieniami jak: wirtualna wspólnota, wirtualna wspólnota wiernych oraz nad tym, czy istnieje coś takiego, jak „wirtualny kościół”. Internet zawiera bardzo wiele przykładów modlitwy. Dlatego dalszą uwagę poświęcono poszukaniu odpowiedzi na pytanie: czym jest „modlitwa internetowa”, jakie są jej uwarunkowania? Osobnym zagadnieniem są sakramenty. Kolejne punkty odnoszą się do powiązań sakramentów z cyfrową przestrzenią. Rozdział ten kończy ukazanie innych zależności, dotyczących takich zagadnień jak: sakramentalia, Liturgia Godzin i kult świętych.

W rozdziale piątym (*Internet w zadaniu rządu*, s. 307-385) Autor mierzy się z pytaniem o powiązania Internetu z usługą służby. Funkcjonalny podział tego zadania na ustawodawstwo, władzę wykonawczą i sądowniczą wytycza kierunki dla dalszych rozważań. Wydaje się, że szczególnie w zakresie wykonawczej władzy kościelnej pojawiają się możliwości zastosowania Internetu. Chodzi o wybrane działania struktur kościelnych, tak powszechnych, jak i partykularnych. Następnie przeanalizowano niektóre aspekty poszczególnych aktów administracyjnych, kwestii rady, zgody i głosowania, administracji dobrami doczesnymi oraz dobrami kultury. Powszechnie obecne w cybersieci witryny wspólnot parafialnych także domagają się uwagi i oceny ich funkcjonowania. Wiele innych stron internetowych, które są lub pretendują do miana katolickich bądź kościelnych, stykają się z trudnym problemem ich wiarygodności. Pojawia się zatem pytanie o możliwość zastosowania rozwiązań podobnych do tradycyjnego imprimatur lub nowych rozstrzygnięć. Niektóre zagrożenia, które występują w cyberprzestrzeni, domagają się ponadto refleksji nad zasadami bezpieczeństwa w tej sieci, jak również nad ochroną danych osobowych.

Rozprawa została zwieńczona zakończeniem, w którym Autor potwierdza wielorakie możliwości zastosowania Internetu w realizacji kościelnej misji nauczycielskiej, uświęcającej i rządzenia. W aktualnej rzeczywistości medialnej należy szukać nowych form ewangelizacji i duszpasterstwa w sieci. Jednocześnie poszukiwania teoretyczne trzeba łączyć z praktycznymi ich zastosowaniami. Zadaniem stojącym przed Kościołem jest nadto badanie przenikania się świata realnego z wirtualnym. Stąd rodzą się dalsze pytania: czy działania katolików w sieci prowadzą do rzeczywistej wspólnoty wiernych, ale także, czy części rozwiązań istniejących w praktyce kościelnej nie przebiegają równoległe do cyberprzestrzeni?

Można wyciągnąć ponadto wniosek, że część różnorodnej aktywności wiernych oraz struktur kościelnych, zwłaszcza gdy jest daniem świadectwa i ewangelizacją, wymyka się uregulowaniom. Istnieją jednakże zakresy

aktywności w cyberprzestrzeni, które prawo kanoniczne może ukierunkowywać. Prawo, które podąża za życiem, nie może tylko biernie przyglądać się rozwojowi nowych zachowań, postaw, czy instytucji społecznych. Prawodawca kościelny, na różnych poziomach, winien podejmować działania legislacyjne oraz pozaustawowe. Synody diecezjalne, partykularne i Konferencja Episkopatu coraz aktywniej powinny zauważać zastosowanie Internetu w misji kościelnej, w każdym z omówionych trzech zakresów. Działalność ustawodawcza czy administracyjna winna zmierzać do zasadniczego celu Kościoła: do zbawienia dusz.

Rada Wydziału Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, biorąc pod uwagę pozytywną ocenę rozprawy habilitacyjnej i całego dorobku naukowego Habilitanta oraz wynik kolokwium habilitacyjnego, podjęła uchwałę w sprawie nadania ks. dr. Arkadiuszowi Domaszewskiemu stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego.

Arkadiusz Mróz

KOŁOKWIUM HABILITACYJNE KS. DRA BARTOSZA NOWAKOWSKIEGO

Dnia 24 września 2013 roku na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie odbyło się kolokwium habilitacyjne ks. dra Bartosza Nowakowskiego, adiunkta w zakładzie Prawa Kanonicznego na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Kolokwium habilitacyjnemu przewodniczył Dziekan Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW – ks. prof. UKSW dr hab. Henryk Stawniak.

Podstawę przewodu habilitacyjnego stanowiła rozprawa zatytułowana: *Rozwiązanie małżeństwa in favorem fidei. Źródła, ewolucja, aktualne normy*, Poznań 2013, ss. 313. W charakterze recenzentów dorobku naukowego i rozprawy habilitacyjnej wystąpili: ks. prof. dr hab. Wiesław Wenz (PWT Wrocław), ks. dr hab. Andrzej Pastwa, prof. UŚ, ks. dr hab. Lucjan Świto, prof. UWM oraz ks. prof. dr hab. Wojciech Góralski (UKSW).

Rozprawa habilitacyjna ks. dra Bartosza Nowakowskiego jest poświęcona zagadnieniu rozwiązania małżeństwa niesakramentalnego na korzyść wiary. Kościół katolicki głosi zawsze absolutną nierozzerwalność sakramentu małżeństwa. Katechizm Kościoła Katolickiego, uznany przez Jana Pawła II za